

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора психологічних наук, професора кафедри теорії та історії політичної науки Львівського національного університету

імені Івана Франка

Жигайло Наталії Ігорівни на дисертацію

ЛОГВИСЬ ОЛЬГИ ЯРОСЛАВІВНИ

на тему «Психологічні чинники розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що сучасне суспільство потребує висококваліфікованих педагогів, які можуть бути лідерами в освітньому середовищі, сприяючи інноваціям та змінам. Розвиток лідерських якостей в майбутніх педагогів потребує розуміння їхніх індивідуальних особливостей, мотивацій та можливостей адаптації до змін у навчальному середовищі. Тому вивчення психологічних чинників розвитку лідерських якостей допоможе оптимізувати процес професійної підготовки майбутніх педагогів, забезпечуючи їхню готовність до викликів сучасної освіти. Виховання лідерів серед педагогів сприятиме становленню громадянського суспільства, де кожен учасник освітнього процесу бере активну участь у формуванні соціально-культурного простору.

Зважаючи на вищесказане, дослідження психологічних чинників розвитку лідерських якостей у майбутніх педагогів у контексті НУШ є важливим напрямком для подальшого вдосконалення освітнього процесу в Україні.

Слід зазначити, що опонована робота виконувалася в межах кафедральної теми «Психолого-педагогічні засади становлення освітнього діалогу як інноваційної психодидактичної технології» (номер державної реєстрації 0118U003130). Дослідження проводилися у межах наукової школи доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри психології розвитку та консультування Радчук Г. К. – «Становлення особистості в контексті вищої професійної освіти».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень та висновків, викладених здобувачкою у роботі підтверджується тим, що методологічні позиції дослідження представлено аргументовано та коректно. Чітко визначено об'єкт, предмет і мету дослідження, а також наукові завдання, які виконано та мети досягнена. Методи дослідження цілком адекватні поставленим завданням. Надійність і вірогідність результатів дослідження повністю забезпечена методологічною обґрунтованістю вихідних положень, критичним аналізом стану досліджуваної проблеми, використання авторкою широкої літературної бази та комплексу взаємопов'язаних методів наукового пізнання.

Наукова новизна дослідження Логвись Ольги Ярославівни полягає в тому, що вперше визначено поняття лідерських якостей майбутнього педагога як інтегративних індивідуально-психічних властивостей особистості, які зумовлюють авторське і відповідальне ставлення до учбово-професійної діяльності, орієнтацію на максимальну самоактуалізацію та створення оптимальних умов для розкриття потенціалу інших людей і розвиваються в рамках діалогічної (суб'єкт-суб'єктної) педагогічної взаємодії у процесі вищої професійної освіти; розроблено структурно-функціональну модель розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки, у якій виокремлено методологічний, цільовий, функціональний, організаційний та результативний блоки; визначено та емпірично обґрунтовано психологічні чинники (емоційний інтелект, суб'єктність, інтернальність, комунікативні вміння, автентичність та рефлексивність) розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів; розроблено та апробовано психоедукаційну програму розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки; удосконалено розуміння засоби розвитку лідерських якостей студентів у процесі фахової підготовки на підставі розробки психоедукаційної програми для майбутніх педагогів «Нові грані лідерства»; конкретизовано змістові показники компонентів лідерських якостей майбутніх педагогів: мотиваційно-ціннісний (професійна мотивація, прагнення до самоактуалізації,

орієнтація на гуманістичні цінності), емоційно-комунікативний (емоційний інтелект, комунікативні нахили, емпатійність, відкритість, гнучкість у спілкуванні), організаційно-регулятивний (схильність до лідерства, рівень саморегуляції, організаторські нахили, інтернальність) та рефлексивно-оцінювальний (позитивне самоствалення, рефлексивність, потреба в саморозвитку); подальшого розвитку набули наукові уявлення про особливості комплексної психологічної діагностики лідерських якостей та можливості освітнього діалогу як інноваційної гуманітарної технології.

Заслуговує на позитивну оцінку **практичне значення одержаних результатів**, яке полягає у розробленні діагностичного інструментарію (запропонований комплекс психодіагностичних методик вивчення лідерських якостей майбутніх педагогів) та психоедукаційної програми «Нові грані лідерства» для майбутніх педагогів, які можуть бути використані під час професійної підготовки, а також як методичне забезпечення діяльності психологічної служби закладів вищої освіти.

Аналіз структури дисертаційної роботи дозволяє дійти висновку про її логічну упорядкованість та ґрунтовність. Кваліфікована праця чітко структурована і грамотно оформлена, що свідчить про володіння здобувачкою логікою наукового дослідження тощо.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми і ступінь її розробленості, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання наукової розвідки.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади дослідження лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки» - здобувачкою висвітлено стан розробленості проблеми дослідження у світі та в Україні, здійснено теоретичний аналіз питання лідерських якостей, зокрема у педагогів. Заслуговує на увагу те, що дисертанткою широко проаналізовано підходи до визначення поняття «лідерські якості особистості», розкрито їх сутність, основні компоненти, критерії та відповідні показники в контексті

професійного становлення майбутнього педагога. Представлено структуру лідерських якостей майбутніх педагогів, здійснено їх детальну характеристику.

У другому розділі – «Емпіричне дослідження особливостей розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки» - авторкою висвітлено концептуально-методичні засади емпіричного дослідження особливостей розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки в освітньому просторі закладу вищої освіти, його організаційний формат і формування експериментальної вибірки; проведено кількісну та якісну інтерпретацію отриманих даних за допомогою методів математичної статистики. Здобувачкою розроблена схема емпіричного дослідження, в якій виокремлені критерії, компоненти, показники та визначені психодіагностичні методики, за допомогою яких вивчалися ці показники.

У третьому розділі – «Психологічне забезпечення розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки» – представлено загальну стратегію, мету та завдання, а також етапи формувального етапу дослідження. Також Ольгою Ярославівною була розроблена психоедукаційна програма розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів «Нові грані лідерства». Висвітлено психологічні засоби її реалізації. Проаналізовано процес та результати апробації розвивальної програми, доведено ефективність впровадження розробленої програми.

Загальні висновки в цілому адекватно відображають зміст виконаного дослідження.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором. Основні результати дослідження за темою дисертації опубліковано у 18 наукових працях, із них 8 наукових статей (2 – у співавторстві), 6 – у фахових виданнях України категорії Б у галузі психології, 1 – у закордонному науковому періодичному виданні, 10 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (міжнародних, всеукраїнських).

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають значення для розвитку психологічної науки та практики.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів Логвись О. Я., відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо зауваження й побажання до змісту роботи:

1. У першому розділі дисертації доцільно було б глибше проаналізувати дослідження лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у сучасній зарубіжній психології.

2. Для дослідження рефлексивності можна було б використати «Опитувальник педагогічної рефлексивності» української науковиці Т. І. Доцевич, який репрезентує такі шкали як «Інтелектуальна рефлексивність», «рефлексивність під час прийняття педагогічних рішень», «рефлексивність у складних педагогічних ситуаціях», «емоційна рефлексивність», «педагогічна рефлексивність» тощо.

3. Для узагальнення емпіричних даних та з метою визначення стандартних показників меж рівнів розвитку лідерських якостей у майбутніх педагогів, отримані результати на констатувальному етапі експерименту було переведено в єдину систему оцінювання за допомогою трирівневої шкали нормативів. Відтак, кількісний аналіз результатів емпіричного вивчення особливостей розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів засвідчив такий розподіл відповідно до рівнів їх розвитку: низький, середній та високий. Дослідження лише б виграло, якби у своїй роботі здобувачка назвала ці рівні, відповідно до змісту педагогічної діяльності.

4. Для поглибленого вивчення лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки доцільно було б здійснити подальший контроль за вибіркою, яка слугувала предметом експериментального дослідження.

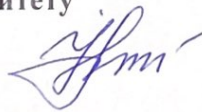
Проте, наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка має вагому наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційної роботи і наукових публікацій здобувачки порушень академічної доброчесності не виявлено.

Загальний висновок про дисертаційну роботу. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що за своєю актуальністю, значним обсягом виконаних досліджень, науковою новизною, достовірністю одержаних результатів, обґрунтованістю висновків, оформленням роботи дисертаційне дослідження Ольги Ярославівни Логвись «Психологічні чинники розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно Наказу МОН України № 759 від 31.05.2019 року), та Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка Логвись О. Я. заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія», галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії політичної
науки Львівського університету
імені Івана Франка

Наталія ЖИГАЙЛО

Підпис Жигайло Н.І. підтверджую:

Вчений секретар

доц. О.С. Грабовецька